

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput III. Divisio voluntarii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

Doctoribus aeterno Patri voluntaria dicitur generatio Verbi, à voluntate Patris nullo modo procedens; propriè tamen loquendo, voluntarium distinguitur à volito. Volitum namque est objectum voluntatis; voluntarium verò est effectus ejusdem, sive id quod à voluntate procedit.

18 3°. Omne voluntarium esse directè vel indirectè volitum, non contrà. Tripliciter namque quidpiam à voluntate procedit. 1°. Tamquam effectus à voluntate immediatè & proximè elicitus, sive positivè, sive interpretativè: quomodò voluntarii sunt omnes actus elicitii à voluntate, liberæque eorum omissiones. 2°. Tamquam effectus à voluntate imperatus, ab ipsa immediatè non procedens, sed ab alia potentia executiva, voluntatis imperio subiecta. 3°. Tamquam effectus consequens ex actu per voluntatem imperato. Contingit autem varia objecta nobis esse volita, quæ nullo ex tribus hisce modis à voluntate nostra procedunt, v.g. actus aliorum hominum, circa quos voluntas nostra occupatur, complacendo, veldisplicendo; approbando, vel improbando; desiderando ut fiant, timendo ne fiant, &c. tametsi voluntas nostra eorum nullo modo sit causa. Non omne igitur volitum propriè est voluntarium.

19 Omne tamen voluntarium, aliquo modo, directè vel indirectè, seu interpretativè volitum est: nihil enim à voluntate procedit, nisi ipsa velit, tametsi detur voluntarium, quod non solum non est directè, seu formaliter & expressè volitum, quin potius est expressè & formaliter nolitum, ut malitia peccati, quæ peccanti rarè est directè & expressè volita, imò plerumque est expressè, licet ineffaciter, nolita: quia plerique vellent malitiam abesse ab actu suo peccaminoso, quem non volunt ob malitiam, sed ob utilitatem vel delectationem suam.

CAPUT III.

Divisio voluntarii.

20 PRIMA divisio voluntarii est in perfectum & imperfectum. Voluntarium perfectum, propriè, & ad mores accommodatè, est quod procedit ex plena ratione, deliberatione, pleneque consensu. Imperfectum, quod ex semiplena deliberatione, &c. Voluntarium tamen imperfectum, sicut & voluntas imperfecta, aliter plerumque à Theologis, licet minus propriè, accipi solet, voluntas utique imperfecta, pro appetitu sensitivo. Voluntarium autem imperfectum, pro eo quod procedit à voluntate imperfecta, seu appetitu sensitivo, qui voluntas carnis dicitur Ephes. 2. Et hoc sensu voluntas imperfecta, voluntariumque imperfectum, brutis animantibus tribuitur, sicut & imperfecta, non perfecta cognitio finis. Quas duas cognitiones S. Thomas I. 2. q. 6. a. 2. sic distinguit, ut perfecta

cognitio finis sit, quando non solum apprehenditur res, quæ est finis, sed etiam cognoscitur ratio finis, & proportio ejus quod ordinatur ad finem ipsum, id est, proportio mediæ ad finem. Et talis cognitio finis competit soli rationali naturæ. Imperfecta autem cognitio finis est, quæ in sola finis apprehensione consistit, sine hoc quod cognoscatur ratio finis & proportio actus ad finem. Et talis cognitio finis reperitur in brutis animalibus, per sensum & estimationem naturalem. Quippe, ut S. Bernardus ait serm. 81. in Cant. sensu aguntur, rapiuntur appetitu, neque judicium habent quo se disjudent, sive regant, sed ne instrumenta quidem iudicii, id est, rationem. Inde est quod non judicantur, quia non judicant, iudicio utique rationali, sive ex collatione rationis, cognoscentis rationem finis & proportionem mediorum ad finem; sed iudicio naturali dumtaxat, sive ex naturali instinctu, secundum illud Aquinatis I. p. q. 83. a. 1. Judicat enim ovis, videns lupum venientem, eum esse fugiendum, naturali iudicio, & non libero, quia non ex collatione rationis, sed ex naturali instinctu hoc judicat. Et simile est de quolibet iudicio brutorum animalium; sed homo agit iudicio... sed quia iudicium non est ex naturali instinctu in particulari operabili, sed ex collatione quadam rationis, ideo agit libero iudicio. Et q. 24. verit. a. 1. nec bruta judicant de suo iudicio, sed sequuntur iudicium sibi à natura (sive ab Authore naturæ) inditum. Et quare non judicant de suo iudicio? Non quia eorum iudicium non est imperio voluntatis, ut vult Bonæ-Spei loco citato disp. 1. dub. 2. n. 10. 11. & 17. (neque enim iudicium, quo dirigitur primum voluntatis imperium, ex voluntatis imperio procedit, sed omne voluntatis imperium præcedit; de eo tamen, utpote rationali, homo judicat, quia rationem ejus cognoscit); sed quia iudicare de suo iudicio, est solius rationis, quæ super actum suum reflectit, & cognoscit habitudines rerum de quibus judicat; quod non faciunt bruta, cum rationem iudicii sui ignorent. Ille ergo de suo iudicio judicat, secundum Angelicam doctrinam, qui rationem iudicii sui cognoscit, & super iudicium suum reflectendo, atque, in eo quod judicat, rationem finis, proportionemque actus iudicati ad finem cognoscendo, se rectè iudicare cognoscit. Quod brutis animalibus tribuere, est irrationalia rationalia facere, & nedum Aquinati & Bernardo absque necessitate contradicere, sed & Scripturæ dicenti: in quibus non est intellectus. Cum cognoscere rationem sui iudicii, modo dicto, communi Sapientum & SS. Doctorum iudicio, tam proprium munus sit rationis & intellectus, quam cognoscere verum sub ratione veri.

Dixi quòd id sit Aquinati, Bernardo, & Scripturæ absque necessitate contradicere: quia totum quod in brutis experimur, salvatur per hoc quòd agant iudicio per naturalem instinctum, non per collationem rationis, cognoscentis

- entis rationem, cū ita iudicent, finemque formaliter ut talem, proportionem denique mediorum ad finem illum. Quam cognitionem nulla experientia in ipsis magis evincit, quā cognitionem veri, formaliter sub ratione veri. Quod omnes fatentur esse proprium intellectus objectum.
22. Secunda divisio voluntarii est in elicatum & imperatum. Priori modo voluntarii sunt actus omnes elicitī à voluntate. Posteriori actus aliarum potentiarum; parentium voluntatis imperio, qui immediatē non procedunt à voluntate, sed ab istis aliis potentiis, voluntatis imperio mediantē.
23. Tertia divisio est in voluntarium voluntate propriā & actuali, & voluntarium voluntate alienā, seu voluntate capitis, & originali; quomodo posteris voluntarium est originale peccatum.
24. Quarta divisio est in voluntarium directum & indirectum. Directē voluntarium est, quod procedit à voluntate directē in illud tendente, sive in se & secundum se illud volente. Indirectē voluntarium est, quod, licet non procedat à voluntate, in se & secundum se illud volente, censetur tamen volitum in alio directē volito, vel tamquam connexum cum illo, vel tamquam effectus inde consequens, vel aliter (certis in circumstantiis) secundum moralem aestimationem censetur interpretativē volitum. Unde voluntarium directum subinde confunditur cum voluntario expresso, indirectum cum tacito, implicito, & interpretativo. Directum subinde etiam sumitur pro positivo, indirectum pro negativo.
25. Quinta denique voluntarii divisio est in expressum & tacitum. Expressum est quod verbis exprimitur, aliove signo, consensum ex instituto significante. Tacitum est, quod, absque huiusmodi signo, ex facto aliquo, factive omissione, consideratis circumstantiis, merito colligitur.
26. Huc spectat regula 43. iuris in sexto: *Qui tacet, consentire videtur.* Quæ tamen non est universaliter vera, sed solum quando ex circumstantiis, probabilibusque conjecturis, sumitur argumentum istius consensus.
27. Pro quo Theologi & Canonista sequentes afferunt regulas. Prima: tacens consentire præsumitur, quando agitur de favore vel commodo ipsius (ut dum aliquis pro te fidejuber, vel aliquid tibi donat, si taces, consentire videris); secus, dum agitur de ipsius incommodo, vel præiudicio, ut si quis dicat puellæ, promittisne mihi matrimonium? quamvis ipsa taceat, non idē consentire videtur.
28. Secunda: tacens consentire videtur, si taceat, dum negare & contradicere deberet, ut dum reus, legitimē à Iudice interrogatus, respondereque iussus, tacet, fateri præsumitur cap. *Si post* de Confessione. in sexto. Similiter Canonicus, iniquæ Electioni vel Constitutioni in Capitulo non reclamans, in ordine ad peccatum & pœnam, consentire iudicatur, ut

Tom. I.

Innocentius tradit cap. 1. de his quæ sunt à maj. par. cap. secus in ordine ad valorem Electionis. Neque enim in re graviter Communitati præiudicante taciturnitas habetur pro consensu.

Tertia: Principis vel Prælati scientia & patientia consensus aestimatur, si facilē, & absque scandali, vel alterius mali periculo, aliquid à se dependens impedire possit, nec impediatur; secus, si facilē impedire non possit, vel non expediatur, nisi opportuno tempore, vel nisi res ad iudicium ipsius deducatur. Quo ex capite non omnia quæ SS. Pontifices sciunt, & tolerant, approbare censentur. Quia, ut dicitur cap. *Cum jam dudum* de Præbend. *multa per patientiam tolerantur, quæ si deducta fuerint ad iudicium, exigente iustitiâ non debeant tolerari.* Sunt etiam variæ consuetudines, sacris Canonibus contrariæ, quas licet Papa toleret, quia ob multitudinem delinquentium emendare non valet, non idē censendus est approbare, ut constat ex cap. *Cum non ignores* 14. de Præbend. ubi Alexander III. de ejusmodi consuetudine dicit: *Quæ cum sit sacris Canonibus inimica, à nobis non approbatur, licet pro multitudine delinquentium à nobis emendari non possit.*

Quarta: si ex duobus tibi objectis, unum tantum neges, alterum fateri censearis, nisi tales sint circumstantiæ, quæ vim istius præsumptionis elidant. Videri potest cap. *Nonne de præsumpt.* ubi ex Gregorio Homil. 18. in Evang. dicitur, quod dum objicientibus Judæis: *Nonne benedicimus nos, quia Samaritanus es tu, & demonium habes. Respondit Jesus: Ego demonium non habeo... unum negavit, alterum tacendo concessit.*

Quinta: regula illa procedit regulariter, non in illis casibus, in quibus consensus expressus requiritur, ut notat Glossa in cap. *Is qui tacet.* Generaliter itaque loquendo, taciturnitas aliis adminiculis non suffulta, neque consensus significat, neque dissentium, ut constat ex reg. 44. immediatē sequente in sexto: *Is qui tacet, non fatetur, sed nec utique negare videtur.*

CAPUT IV.

Tria ad voluntarium indirectum requisita.

Tria ex communi Doctorum sententia requiruntur, ad hoc ut effectus indirectē voluntarius censeatur, in causa scilicet seu positiva, seu negativa, ad quam consequitur.

Primum est, ut advertas, vel advertere possis & debeas talem effectum ex tali causa securum, vel sequi natum. Nihil enim volitum, nisi præcognitum, actu vel virtute.

Secundum est, ut possis causam illam non ponere, vel positam auferre. Quia in cuius potestate non est impedire causam, in ipsius potestate non est impedire effectum. Nec proinde effectus ipsi moraliter imputatur.